

KRAATER

NR. 2 (97)

PIHTLA VALLA INFOLEHT

VEEBRUAR 2012

Pihlta vald - 20

Palju õnne!

Kakskümmend aastat hiljem

12.märtsil täitub 20 aastat Pihlta vallale omavalitsusliku staatuse omistamisest. Oli neid külanõukogusid, kes juba paar aastat varem NSVL tingimustes omale omavalitsuse taotlesid. Pihlta ei kiirustanud, oodates ära Eesti riigi taasiseseisvumise. Nüüd leiti, et ollakse valmis ise valitsema.

Lugedes tollaegseid volikogude materjale tunduvad need väga põnevadena. Tänapäeval teame, et selle põhjuseks on ühiskonna ülikiire areng, tunduvalt kiirem kui Alexandre Dumas ajal.

Kohalik omavalitsus on iseseisev oma siseelu korraldamises, olles samas ka riigi kui terviku koostisosa. Täna juubeli puhul oleks paras aeg võrrelda, mida me oleme paremini korraldanud kui riik tervikuna.

Eelkõige oleme uhked selle üle, et meie elanike arv on viimastel aastatel stabiliseerunud.

See, et rahvas tahab just meie vallas elada viitab turvalisele ja meeldivale elukeskkonnale, teenuste heale kättesaadavusele ja ettevõtluse arenguks vajalike tingimuste loomisele. Teiseks eristume mitmetest kolleegidest ja ka riigist seega, et me ei kavatse haridusest kokkuhoitud vahenditega arendada muid valdkondi.

Oleme tänaseks paika saanud oma koolivõrgu ja teeme edaspidi kõik meist sõltuva, et võimaldada oma lastele kodukoha lähedal hea alus, alg- ja põhiharidus. Kolmandaks tahaksin rõhutada demokraatlike traditsioonide austamist. Vastavalt rahvalt saadud mandaadile on vallavolikogud töötanud

stabiilselt ilma parteiliste trikitamise ja teerulli poliitikata. See et ligi kakskümmend aastat on valda juhtinud ainult kaks vallavanemat on omaette positiivne saavutus.

Me oleme jõudmas kodanikuühiskonna lävele, mis tähendab vallas tegutsevate kodanikeühenduste üha tugevamat toetamist mitte ainult rahastamisel vaid ka nende kaasamist valla elu korraldamisse. Koos tegutsedes suudame ka edaspidi korraldada kohalikku elu ja lahendada omavalitsuse kompetentsi kuuluvaid küsimusi.

Täna kõiki vallaelanikke, valla töötajaid ja valla juhtimises osalenuid läbi aegade ning õnnitlen teid Pihlta valla kahekümnenda juubeli puhul.

*Jüri Saar,
vallavanem*

Kuidas ükskord algas kõik...

Kui otsida 20 aasta tagustest kohalikest ajalehtedest valdade taastamise kohta käivat infot, võib otsija tõsiselt üllatuda, praktiliselt säärased uudised puuduvad. Seevastu leidsin 1991. aasta Oma Saare Perelehest ülevaate toonasest valla seisust, mis peaks andma päris hea ülevaate, millises seisus siis külanõukogust valda tehti.

- Inimesi on Pihntla vallas ligi 1700 ning see arv suureneb tasapisi loomuliku iibe teel. Mehi veidi üle 800, ülejäänud siis naissoost, nii et pruudiprobleemi ei tohiks olla.

- Keskmine vanus 38 aastat, naistel 41, meestel ligi 35. Külased praegu 22, osa nimesid on taastamata. Pindala üle 200 km² – nii et tegemist oli keskmise suuruse tulevase vallaga.

- Suuri ettevõtteid peale Pihntla kolhoosi ei ole, majapidamisi 683, huvi on tõusnud maaelu vastu, toodetakse peamiselt liha ja piima.

- Vätta poolsaarel on AS Saare Kalur kala suitsutseh ja Vätta kalavastutvõtupunkt. Sutu lahe kallastele kuni toonase „kuri“kuulsa Tareni oli plaanis rajada puhketsoon, kuid areng seisis kaitseala taga.

- Aga ajaleht toob ära ka taanlaste muljed külaskäigust Pihntlasse: majad on siin kuidagi hallid ja luitunud, autod samasugused, vanamoodsad ja kehva väljanägemisega ning vanad inimesed väga hooldamata. Seda ei öeldud muidugi ainult Pihntla kandi kohta, see oli üldistus.

- 1991. aastal oli üks „arenenumaid tahke“ Pihntla vallas usuliikumine, mis paine alt pääsenud. Peale luteri ning apostliku õigeusu kiriku tegutsevad veel üks ap. õigeusu, kaks baptistide ja kaks metodistide kogudust. Kalmistuid on kolm, kooliõpetust antakse Kaali koolis, Pihntla koolile on hädasti uut hoonet, maavalitsus on selle ehitamiseks andnud 2 miljonit rubla.

- Talusid on vormistatud 31, avaldusi veel 70 ringis. Kauplusi on 5: Haekas, Sandlas, Kaalis, Pihntlas ja Vätal. On kaks statsionaarset ja kaks liikuvat sidejaoskonda, bussiliikluse kohta on ütlemist Vätta kandi rahval, mujal ollakse sellega rahul.

- Ettevõtlusega ei olnud Pihntla mehed veel „kindlat otsa kätte saanud“. Kui on ka tegutsemisload kätte saadud, siis praktiline tegevus arvatakse ikka tulevikumuusika olevat. Samuti ollakse mures Kaali meteoriidikraatri pärast, mida küll külastab igal aastal tuhandeid inimesi, kuid mille ümbrus viletsas seisus – oleks kas või üks voldik või teatmik, unistab ajakirjanik.

Siinkohal on ehk paslik meenutada President Lennart Meri hilisemat ütelist toonasele Pihntla vallavanemale: „Kui te sellega midagi peale ei oska hakata, ajage see siis lihtsalt kruusa täis!“

Harry Önnise kirjapandu põhjal
Rita Loel

Nii nad mäletavad:

Liilia Lember

Liilia Lemberit on nimetatud Pihntla valla ämmaemandaks – eks ta tõsi ole, sest ilma temata poleks sündinud tõenäoliselt tonnide viisi dokumente, küll erastamise ja maade tagastamise, küll ei tea mille kohta. Nüüd, mil valla staatust on olnud 20 aastat, ütleb ta ise, et kõige hullemad ja ärevamad ajad oli ikka vene aja lõpp. Nii pidi näiteks külanõukogu sekretär vastutama selle eest, et poisid sõjaväkke läheks, aga siis tuli ju veel minna Nõukogude armeesse. „Ma mäletan, kuidas Aldur Õunpuu ennast varjas,“ meenutas Liilia, sest kes see siis enam minna tahtis...

Liilial on meeles ka see, kuidas 1988. aastal oli ka Pihntla vallas suur laste sündimus – koguni 35-36 last sündis ja enamikele neist kirjutas just tema sünnitunnistused. Tegelikult on tema „käsi mängus“ enamikel 1982-2010 Pihntla vallas sündinud laste sünnikirjade välja kirjutamisel, aga seda, palju neid kokku võiks olla ei tea ta küll peast öelda.

Küll aga teab ta kindlalt, et tal on olnud ülemusteks Maimu Paiste, Niina Tuuling ning Tõnu Hütt (natuke aega ka Jüri Saar). „No Niina oli ikka kõige omam,“ arvab Liilia nüüd – ikka ju tegemist naisterahvaga. Tõnu oli aga jälle selline ülemus, kelle puhul tundsid, et ongi ülemus. Maimu puhul olenes aga päev tema hommikusest tujust,“ meenutas Liilia oma ülemusi, lisades aga, et kindlasti peab ta ütleva, et pahandusi pole tal kellegagi olnud ning üks ikka igatüks on pisut teistsugune – nagu ju kõik inimesed.

Liilia meenutas ka seda, et kui praegu võib lihtsalt tellida kuskilt firmast uue pitsati, siis toona pidi kõik läbi käima läbi riigikantselei. Samuti on Pihntla valla lipp ja vapp suure heraldikakomisjoni töö (nagu ilmselt enamik lippe-vappe Eestis).

„Ja kuna ei olnud ei arvuteid ega koopiamašinaid, tuli kõik käsitsi kirjutada, nii et see valla taastamine üks käsitöö ikka oli,“ nendib ta nüüd, 20 aastat hiljem.

Peeter Paomees

Peeter Paomees, esimene taastatud Pihntla vallavolikogu esimees, mäletab, et valla alguses läks ikka suur aur põllumajandusreformi peale. „Muidugi enamik tööd tuli ära teha toonasel vallavanemal Niinal ning vallavalitsusel,“ meenutas ta.

Kuidas Peetrist aga üldse volikogu esimees sai? „Eks need kohalikud valimised, eriti maal, ole ikka sellised isikuvalimised ning eriti olid nad seda alguses – siis ei olnud ka volikogus mingeid erakondade huvide eest seisjaid,“ rääkis ta, lisades, et üks need, kes natuke midagi ütlesid ja nõ pildile olid sattunud, neid valiti.

„Mina usun, et Pihntla vald on tegutsenud suhteliselt mõistlikult ja tasakaalukalt oma asju ajanud,“ kiitis esimene volikogu esimees, kes usub, et praegusel vallavanemal oli õigus, kui ta ütles, et vaatama peab ikka näoga rahva poole ning peamine on lahendada neid asju, mis on meie võimuses teha.

Endel Pank

Endel Pank oli esimeses volikogus, mis valiti 1993. volikogu aseesimees, teist koosseisu juhtis aga just tema. Endel ütleb, et ei arva, et tema ajal nüüd midagi väga silmapaistvat vallas tehti, kuid reformidega oli ikka üksjagu tegemist, aga ennekõike puudutas see tegevus siiski vallavalitsust, kelle jaoks see kõik oli igapäevane töö.

Ometi jääb sellesse aega uue vallamaja valmimine – selle ehitamisega alustas Niina Tuuling. „Aga ma olen siiani veendunud, et Vätta koolimaja ehitamine oli vale samm, sest demograafiline olukord oli ju juba siis näha, samuti poleks vald näiteks suutnud midagi peale hakata Kõljala mõisahoonega,“ on Pank toona tehtud otsuste õigsuses ka nüüd kindel.

Elna Õunpuu:

Meenutades aegu, mis on mahuvad 41 aasta sisse, siis tuleb nii mõndagi põnevate meelde, mis on läbielatud, siis on vahest ehk pisut naljakaski. Lapsed olid nagu lapsed ikka: vallatud, siirad, rõõmsameelsed, vahest jonnakad jne. Eesti Vabariigi taasiseseisvusega ei muutunud ju lastes koheselt midagi, küll aga hakkas muutuma tasapisi perede ellusuhetumine ja laste kasvatusmeetodid kodudes, mis juba hiljem jätsid jäljed ka lastesse.

Oli aeg, kus lasteaias kõõgis oli suur puuküttega pliit, kus kokk tegi lastele süüa 4x päevas, sest 1986. aastani oli Sandla lasteaias ööpäevased rühmad. Ööpäevasesse rühma võis lapse jätta siis kui ta oli saanud 1-aastaseks. Lapsed võis lasteaeda tuua 6-kuuselt, kuid siis pidi lapse õhtul siiski koju viima. Lapsi käis tol ajal Kuressaarest, Laimjalast, Vättalt, ja muidugi ka Pihntla külanõukogu piiridest.

Ööpäevane lasteaed tähendas seda, et lapsed toodi esmaspäeva hommikul ja viidi ära reede õhtul. Ööpäevastele lastele pandi selga nn. lasteaiariided, mis saadeti lasteaeda tsentraliseeritud korras (aluspesust kuni kleitide või dressipüksteni välja). Isegi kasvatajad olid ühtemoodi kalosside ja puhvaikadega õues, sest ka need toodi kastiautoga kohale. Kell 19.30 anti ööpäevastele lastele õhtusöök, siis pesti näod, käed ja jalad ning seati lapsed magama. Öörahu oli kella 21.00-7.30.

Lapsed ootasid väga reedest päeva, sest siis said nad oma koju. Kui me praegusel ajal harjutame lapsi lasteaias käima algul koos emme või issiga, siis nii, et vanem(ad) teises toas ja lapsele kogu aeg käe jala juures, et tunda end turvaliselt, siis tol ajal ei olnud mingit harjutamist. Ema või isa tõi lapse lasteaeda ja seal ta siis leppima pidigi. Sõimerühmas oli laste arv 18-20 ja aia rühmas 24-28.

Aiarühma nukunurgas seinale peal oli V. I. Lenini pilt, mille juurde tuli Lenini sünnipäeval alati lilled panna ja temast lastele rääkida. Eks tolleaegsetel lasteaias käinutel on kindlasti meenutada lasteaiast nii head kui halba.

Oli veel periood, kus lapsi pidi karastama. Selleks oli vaja õmmelda iga lapse jaoks froteekinnas. Kui laps lõunal soojast voodis üles tõusis, oli vaja ta viia wc-sse, kus oli vaid kraanides külm vesi (hiljem pandi ka soe vesi). Kinnas tehti niiskeks ja hõõrutati lapse käsi ja kaela jaheda kindaga. See oli San. Epid. Jaama nõue.

(Julgen tunnistada, et selle protseduuri tegemisest püüdsin võimalikult palju kõrvale hiilida ja lapsed ikka ilma hõõrumata toas riidesse supsata). Paljud nõudmised tulid käsu korras rajooni haridusosakonnast lasteaeda ja neid tuli täita. Endal ei olnud mingit sõnaõigust sekka öelda. Ikkagi oli tol ajal kasvatajate jaoks ka rõõmustavat. 300 kW elektrit oli tasuta ja 6-14 ruumi puid sai ka sovhoosist tasuta (puude hulk sõltus perekonna liikmete arvust).

Anu Tuuling:

Mina olin sel ajal Pihntla koolis õpetaja. Olin klassiõpetaja ning andsin kõiki tunde peale „kaunite kunstide“ – muusika, kunsti ja käsitöö.

Lapsi oli siis Pihntla koolimajas ikka mitukümmend ning see oli aeg, mil samuti tehti kooli juurde 4. klass – 5. klass tuli hiljem.

Ega ma sellest ajast väga palju ei mäletagi, aga kuna vallamajas oli palju tööd ning külanõukogust vallaks ei saanud, kui ei olnud ette näidata põhimäärust ja arengukava, siis kutsus Niina Tuuling mind vallamajja appi. Mäletan, et selle töö eest sain nii palju raha, et sain osta pesumasina.

Et aga tol ajal poeriulitel haigutas tühjus (oli talongiaeg!) oli Anu mäletamist mööda valla käsi mängus ka selles, et ta üldse selle pesumasina poest kätte sai.

Valja Tõrv:

Ega mul sellest ajast palju meeles ei olegi, aga mõni asi teeb siiani natuke haiget.

See oli ju aeg, kui algas nn. erastamine ja "ärastamine". Selle esimesega puutus meie Õpetajate maja rahvas küll kokku.

Saatsime meiega oma maja palvel mitmeid avaldusi uude meie poolt valitud vallavalitsusele sooviga, et saaksime oma korterid ka erastada nagu kõik seda tegid. Meile ei tulnud avaldustele ühtegi vastust, aga viimasele (4.-5.) vastati, et kõik see kuulub vallale. Mõned teised koolid kaebasid asja kohtusse ning saavutasid oma tahtmise, aga meie direktor Uno Varik, olles äärmiselt heatahtlik, seda ei teinud.

Meie EVP-d lendasid vastu taevast. Oleme Helju Varikuga sellest seltskonnast ainsatena alles. Mine tea, milleks see hea oli, aga hinges kripeldab ikkagi.

Eks see praegune valimissüsteem vanematele inimestele ju ka eriti sobiv ei ole, sest inimesed valivad kindla inimese ja ega nad sellest aru ei saagi, et valivad ju parteid.

Aime Nuut:

Töötasin sel ajal Kaali koolis ka õppealajuhatajana. Mäletan, et koolis oli päris palju õpilasi - 130 ringis. Lõunasööki söödi kolmes vahetuses, sest meie väike söökla mahutas korraga 50 õpilast.

Kui moodustati Kaarma vald ja organiseeriti Tahula ja selle ümbruse külade õpilaste transport Kaarma kooli, langes meie õpilaste arv tunduvalt. Sajandi lõpuni püsis Kaali kooli õpilaste arv siiski 100-110 piires. 1992. aasta lõpuklass oli tänases mõistes ikka päris suur - 17 õpilast. Selle lennu lõpetanu Helin Mägi töötab praegu meie koolis õpetajana.

Koolitöös seoses valla tekkimisega midagi eriti ei muutunud. Õppetöö jätkus oma tavalist rada pidi: laste õpetamine ja kasvatamine.

Tuli vaid harjuda dokumentidel külanõukogu asemel uue nime kasutamisega.

Siiski tol ajal ei olnud nn pabereid nii palju, kui neid tuleb täita praegu. Riigikorra vahetusega ei jõutud uusi seadusi ja määrusi nii kiiresti, kui see vajalik oli, vastu võtta. Paljudes õppetöösse puudutavates küsimustes tuli ise otsustada ja võtta vastutus.

Pihntla vallavolikogu valimised 17.10. 1993:

KVL „Ühendus Pihntla“

Niina Tuuling 250 häält
Eldur Kirs 72 häält
Maimu Vikat 68 häält
Endel Pank 54 häält
Mihkel Väärtnõu 52 häält
Anne Lõhmus 15 häält
Mati Kreis 15 häält

Lembit Pajusaar 5 häält

KVL“ Koduvald“

Peeter Paomes 112 häält
Maie Vahter 68 häält
Ants Turja 61 häält
Rein Vaiksaar 20 häält

Jaanus Kuusk 18 häält
Tõnu Post 15 häält
Raul Maripuu 13 häält
Hillar Kuusk 13 häält
Hans Teiv 12 häält
Aime Nuut 7 häält
Jaan Ranniit 3 häält

Valimisaktiivsus Pihntlas 72.3 %

Õnnitleme!

Veebruar

Leida Samlik 95
Liiva-Putla
Kristine Rotmeister 91
Kailuka
Palmi-Elfriede Sall 89
Kailuka
Aino Pihelpuu 84
Püha
Aliide Mägi 84
Väljaküla
Valve Looris 82
Väljaküla
Liidia Luik 82
Tölluste
Urve Tang 81
Kaali
Valter Lõhmus 80
Hämmelepa
Elena Õunapuu 80
Sandla
Eino Roosipõld 75
Eiste
Saima Vaiksaar 75
Kõljala
Taivo Rahnik 70
Püha
Kalev Sepp 70
Kõljala
Matti Noogen 70
Haeska
Eino Päärson 70
Sutu
Jaanus Pähk 70
Sepa
Eva Paiste 70
Sauaru

Reedel, 9. märtsil kell 18 - 22 Sandla kultuurimajas

LASTE- JA NOORTEÕHTU

kuhu ootame Pihtla valla koolides õppivaid ja vallas elavaid õpilasi.

Vajalik eelregistreerimine 7. märtsiks tel 526 8684 või 530 25620.

Muusikat valib DJ Sander Loel

Reedel, 16. märtsil algusega kell 19

Sandla kultuurimajas

Pihtla valla sünnipäevapidu

Saaremaa Rahvateatrilt etendus „Abruka lood“

Tantsuks mängib ansambel Härra Kuu.

*Pidu on kõigile tasuta, vajalik on eelregistreerimine
12. märtsiks tel 526 8684 või 530 25620.*

Mälestame

Kalju Tamm

1937 – 2012

Kõljala

Teated:

Küüditamise aastapäeval, 25.03 kell 20 kutsuvad naiskudukaitsjad taas mälestusküünlaid süütama vana vallamaja juurde.

Kevadine õunapuude noorendus- ja tagasilõikus. Tel. 562 29612

Korstnapühkija külastab Pihtla valda 28., 29. ja 30. märtsil.
Info tel. 5066193

**Õnne
pisiperele!**

EMMA ELIISE VIKAT

3.01 KAILUKA

ROSANNA SAAR

31.01 TÖLLUSTE

Laupäeval, 24. märtsil
algusega kell 11 Sandla
kultuurimajas

SASKUTURNIIR

Üks osalistest peab olema Pihtla valla elanik ja registreerimine osavõtust toimub kohapeal.

NB! Buss kõikidele valla sünnipäeva üritustele sõidab vastavalt vajadusele. Info tel: 526 8684 või 530 25620.